

11. Sociální a pedagogická komunikace.

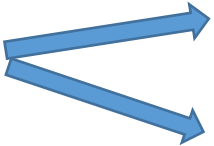
Doc. PhDr. PaedDr. Kamil JANIŠ, CSc.

Druhy komunikace:

verbální (slovní)

neverbální (mimoslovní)

Podoby komunikace v prostředí školy:

- **intrapersonální** – (komunikace, kterou si vede jedinec sám se sebou)
- **interpersonální** – komunikace mezi dvěma jedinci:
 - neformální (s kolegy v práci, se spolužáky ve třídě)
 - formální (rozhovor s nadřízeným, s učitelem)
- **veřejná** – (např. slavnostní projevy, projevy při rozličných příležitostech)

Respektování pravidel při komunikaci:

- kvantita - dbej na množství (kvantitu) sdělených informací, tzn., říkej jen to, co je nezbytné
- kvalita – říkej pouze ověřené (kvalitní) informace (tzn., nevymýšlej si, nespekuluj)
- důležitost – prezentuj pouze informace, které jsou pro daný moment důležité (tzn., zbytečně nezahlcovat účastníky ve vztahu k tématu ne nezbytnými informacemi)
- srozumitelnost – je zapotřebí se vyjadřovat stručně, jasně, přesně, jednoznačně, srozumitelně

Rozličné modely pedagogické komunikace:

učitel x žák

učitel x celé třída

učitel x skupina žáků

žák x žák

žák x skupina žáků

žák x třída

skupina žáků x skupina žáků

skupina žáků x třída

nonverbální komunikace zahrnuje

gestika (gestikulace)

mimika

kinetika

proxemika

haptika

posturologie

gestika (gestikulace)

- Projevy dokreslující verbální projev učitele, pohyby a gesta rukou (např. virtuální znázornění velikosti).
- Určitá gesta, např. rukou, mohou mít v rozličném kulturním prostředí zcela odlišný význam (někdy i v přímém rozporu s původním úmyslem).
- Zvláštní význam nabývá gestika v oblasti speciální pedagogiky (např. znaková řeč u hluchoněmých apod.).

mimika

- sdělování (zvýrazňování) prezentovaných informací výrazem obličeje
- s mimikou souvisí zejména oční kontakt (nejvýznamnější projevy nonverbální komunikace)

mimika - zajímavost

Prostřednictvím výrazu obličeje můžeme sdělovat aktuální emoční stav. Podle odborníků, svaly v obličeji dokáží sdělit na 1 000 rozličných sdělení.

K základním mimickým emočním projevům patří pláč, úsměv (smích).

Rozeznáváme také mimické zóny:

oblast čela a oboří,

oblast očí a víček,

oblast dolní části obličeje (tváře, nos, ústa).

kinetika

- zdůraznění obsahu pohybem těla.

Rušivé projevy:

- pohyb učitele před žáky (po celé třídě)
 - příliš statická poloha
 - postoj bokem
- sedět celou dobu za stolem apod.

proxemika - (komunikační) zóny

- **intimní: do 30 cm**

(např. při milování, objetí, poskytování útěchy, ochrany apod.).

Do zmiňované zóny mají přístup příbuzní, rodiče, lékař, zdravotní personál, milenci atd.

- **osobní: 30 – 120 cm**

(např. příbuzní, učitelé, ale také osoby v MHD, na kulturních či sportovních akcích apod.)

- **sociální: 120 – 360 cm**

vztahuje se spíše k malé uzavřené společenské

místnosti, kdy se jedná o „nemožnost“ osobního kontaktu (např. přednášky, besedy aj.)

- **veřejná: 360 – 760 cm**

(prostřednictvím reprodukčních a vizuálních technik lze značně veřejnou zónu rozšířit)

např. koncert, divadelní představení apod.

haptika

Haptika představuje komunikaci bezprostředním dotykem, např. pohlazením, podáním ruky, políbením, objetím apod.

(Do sféry haptiky zařazujeme např. i pohlavky, pohlazení apod.).

Nejvýraznějším prostředkem v oblasti haptiky se stává podání ruky (stisk).

posturologie

Posturologie se zabývá fyzickými postoji těla, postojovou konfigurací, vzdálenosti mezi samotnými účastníky komunikace

(např. roztažené nohy při přednesu, nakročení směrem k posluchačům, natočení těla k posluchačům, poloha rukou).

V některých případech je přednášející „přikován“ k jednomu místu (např. řečnický pult).

tréma (nervozita)

Tréma se **projevuje** například červenání, zvýšením pocení, suchem v ústech, ale také třes rukou, přešlapování na místě, chozením před žáky (posluchači) aj.

Epochy ve vývoji lidské komunikace:

- epocha rozličných znamení, posunků a signálů
- epocha mluvení a jazyka (asi 38 tisíc let p. n. l.)
- epocha písma a psaní (asi 4 tisíc let p. n. l.)
- epocha tisku (15. století n. l.)
- epocha masové komunikace (19. století n. l.)

Použitá a doporučená literatura:

PRŮCHA, J. Komunikace učitele – žáci. In. PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. 1. vydání. s. 189–193. ISBN 978-80-7367-546-2.